

פרשת שלח לך

למקום ההוא קרא נחל אשכול על אודות האשכול אשר כרתו משם בני ישראל (יג, כד)

יש להעיר בזה, למה נתייחד שם המקום על אודות האשכול, הלא לקחו משם אף מן הרימונים ומן התאנים. ועוד יש להעיר, דבכתובים מבואר דחלוק ביסודו מה שלקחו מן הענבים ומה שלקחו מן הרימונים והתאנים, דהנה כתוב (לעיל פסוק כג) שכרתו זמורה ואשכול ענבים אחד, ואילו לענין התאנים והרימונים לא הוזכר שכרתוהו מן האילן, גם צ"ב מה הוצרך התורה לחדש שהיה ימי ביכורים ענבים, וכבר עמד בזה הט"ז.

ואשר נראה בזה, דהנה כתיב והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, וענינו כתב בתרגום יונתן שציוה אותם שיעשו חזקה, והיינו שיקנו את הארץ בקנין חזקת הילוך דבזה שהלכו בגבוליהן הוי חזקה, ובספורנו הוסיף דאמר להם שיהיו עושים חזקה בלקיחת הפירות, והיינו דבזה גופא שתלשו את הפירות הוי חזקת בעלות לקנות את הארץ.

והנה איתא (בב"ב לו, ב) דלדעת ר' ישמעאל אינו נחשב חזקה אא"כ אכל המחזיק פירא רבא, וכתב הרשב"ם (ד"ה פירא) וז"ל, כשנגמרה כל התבואה לפיכך צריך בתבואה ג' חדשים יעו"ש, וא"כ כיון שהמרגלים באו לקיים דין חזקה בתלישת הפירות, הרי שכתבה תורה שהיה זה זמן ביכור ענבים, שבכך נחשב ביותר אכילת בעלות במה שהמה אוכלים אותם, שכבר נשלם בישולם של הענבים ונתקיימה החזקה. הלא לפ"ז נראה דעיקר מה שהביאו המרגלים את הפירות הוא כדי להראות את ישראל מפני הארץ, ולכן הוצרכה תורה לכתוב שכרתוהו, כי עיקר המכוון בזה הוא להראותם לישראל, אכן בענבים היה קיום דין נוסף בגוף הכריתה עצמה, כי בכך חייל המעשה קנין לקנות את הארץ, ומיושב בזה גם מה שנקרא המקום רק על שם האשכול, כי היה בזה קיום דין מיוחד במקום שהיה מעשה קנין משא"כ בתאנים ורימונים.

והנה בחידושי חת"ס (בב"ב כח, א) הקשה במה דמבואר בכתובים כאן שזמן ביכורי ענבים היה בסוף סיון, (שהרי ארבעים יום לפני תשעה באב הלכו המרגלים), ואילו (בב"מ קו, ב) מבואר דזמן ביכורי ענבים הוא בתשרי, וכמו שמבואר כן בתוס' (ב"ב כח, א ד"ה כנס), וכתב ליישב דבארץ ישראל התבואה והפירות מתבכרים יותר מהר, ולזה בסיון היה כבר זמן ביכורי ענבים, עכ"ד. והנה בתוס' שם מבואר דזמן ביכור התאנים הוא בחצי סיון ותמוז וחצי אב (כמבואר בב"מ שם), ואח"כ הוא זמן בציר ענבים, והוא בזמן תשרי, וכתבו בתוס' דמ"מ התאנים עדיין מונחים בשדות לקייצם ואין מכניסים אותו לבתים עד אחר זמן ביכורי ענבים, הלא לפ"ז נמצא דלפי דברי החת"ס הנ"ל שזמן ביכורי תאנים הוא לפני הענבים, א"כ נמצא דכבר נקצצו התאנים בארץ ישראל טרם בוא המרגלים.

הלא מעתה מיושבים כל הכתובים מאוד, שהמרגלים לא תלשו מן התאנים, לפי שהתאנים כבר נקצצו לפני בואם, שהרי הם הגיעו בזמן ביכור ענבים של ארץ ישראל, ולכן קיום דין חזקה קיימו דוקא בכריתות הענבים, ולכן קראו למקום ההוא נחל אשכול על אודות האשכול אשר כרתו, כי היה קיום דין בכריתה זו כמש"נ, וכל מה שהביאו התאנים והרימונים הוא רק להראות לישראל מפני הארץ.

מקור: חבצלת השרון

פרשת שלח לך